

Hacker Etiği: İş Yaşamına Yıkıcı Bir Yaklaşım

Bilgisayar Mühendisi Burak Oğuz

EMO Ankara Şubesi 20. Dönem Yönetim Kurulu Yedek Üyesi
burak.oguz@gmail.com

Pekka Himanen, Hacker Etiği kitabı ile Weber'in protestan iş etiği ve kapitalizmin ruhu ile ilgili eserine yoğun bir eleştiri getirirken, buna karşılık olarak hacker iş ve para etiğini

koymaktadır. Protestan iş ahlakının monoton, insanı tüketen iş yaşantısını kutsallaştırmasına karşın yazar bunların yerine insanın zevk alabileceği bir iş düzenini kurabileceğini ifade etmektedir. Bunu yaparken ilk önce Protestan ve Hacker çalışma ve para etiklerini karşılaştırıyor. Kitap içerisinde önsöz Linux işletim sisteminin babası Linus Torvalds tarafından, sonsöz ise enformasyon çağına en önemli filozoflarından Manuel Castells tarafından yazılan kitap, özellikle hacker etiğinin sadece bilişim çalışanları tarafından değil tüm çalışma dallarında yer alabilecek bir iş düzeni oluşturabileceği noktasını vurgulamaktadır.

Hacker Etiği

Hacker bir konuda uzman veya hevesli kimseye denir ve kötü amaçlı bilgisayar sistemlerine giren crackerlardan mutlaka ayrılması gereklidir. Hacker etiği temelde çalışma ve para etiği bakımından diğer yaklaşımlardan ayrılır. Hackerlar arasındaki bir diğer etik alanı ise ağ(network) etiği olarak ifade edilen netiktir. Netik, bilgi ve bilgisayar kaynaklarına ulaşımın kısıtlanamayacağı ve nette ifade ve erişim özgürlüğünün korunması gerektiğine inanır. Linus Torvalds'ın, Linus Yasası dediği hacker hayat yaklaşımı içerisinde yaşamdaki motivasyonlar hayatta kalabilme, toplumsal hayat ve eğlencedir. İşte hackerlar için yaşama motivasyonu toplumsal hayat ve eğlencedir.

Çalışma Etiği

Hackerın çalışma etiği, işi ilginç bulduğu için eğlence için yaptığıdır. Hackerlar için neşenin bedensel etkisi bulunmaktadır. Bu etkiler özellikle Stallman, Raymond ve Flannery'nin hayatlarında oldukça belirgin bir şekilde görülebilir. Önemsemek, oynamak ve keşfetmek önemlidir. Ayrıca her işi, yapıp o işte hacker olabilirsiniz. Ancak, Weber'in tanımladığı Protestan çalışma etiği yaklaşımı (ki Protestan ismi dini olarak değil mezhebin yaşama şekline benzemesinden

dolayıdır) en üst düzeyde rahat edip, en alt düzeyde çalışarak alışılmış ücret nasıl kazanılır sorusundan en azından iş sırasında kurtarmış bir düşünce biçiminin de gerekli olduğunu ifade eder. Bunun yanında, Baxter, çalışmanın, gücün hem ahlaki hem de doğal gayesi olduğunu söyler. Protestan çalışma ahlakı içerisinde işverenler çalışanlarına çalışmayı bir vicdan meselesi haline getirtmektedir şeklinde belirtilir. Yine Protestan etikte kişi yaptığı işin doğasını sorgulamamalıdır. Protestan reformu bu bilincin yerleşiminde önemli bir yer alır. Protestan çalışma etiğine göre:

✍ Çalışma kendi içinde mutlak amaçmış gibi görünmelidir.

✍ Çalışan üzerine düşeni en iyi şekilde yapmalıdır.

✍ Çalışmak yapılması gerektiği için yapılan bir vazife olarak görülmelidir.

Doğal gelişim süreci içerisinde hacker çalışma etiği özellikle Eski Yunan Akademisine benzerken, Protestan etik ise manastırdan doğmuştur. Network toplumu ise Weber'in kapitalizm tanımlaması doğrultusunda yeni bir kapitalizm türü olarak yerleşmiştir. Castells ise çalışmak insan hayatının özüdür ve öngörülebilir bir gelecekte de böyle olacaktır demiştir. Hayatın maksadı süreçler içerisinde incelenecek olursa;

✍ Protestanlık öncesi Hristiyan Toplum

Hayatın maksadı pazardır. Bu ve öbür dünyada çalışmak işkencedir.

✍ Protestanlık ile

Hayatın çekimi pazardan cumaya geldi.

Çalışma merkezlik

Robinson Crusoe ve Cuma

✍ Hacker etiği ise

Protestanlık öncesi topluma benzer

Hackerlar tutkuları için yaşarlar

Vakit nakit midir sorusuna da yanıt arayan yazar, Castells'in zamanın sıkıştırılması ve optimize edilmesi üzerine yorumlarına yer vermiş ve optimize edilmiş zamanda hız kültürü ve bilgi ekonomisi egemen olduğunu ve yavaş olanın kaybettiğini belirtmiştir. Artık tatil zamanlarının da çalışma zamanı haline gelmesi ile boş vakitlerin bile optimize edilmesi ve iş tarafından yönlendirilir duruma gelmesi ile evde geçirilen vakit ile işte geçirilen vaktin benzer duruma gelmesi şeklinde

üzerinde durulmuştur. Hochschild ise tam bir ironi yakalamış: "Akşam yemeğinden sonra, bazı aileler sessiz ama samimi şekilde birlikte oturup, televizyon anneleri, babaları ve çocuklarını birbirleriyle hararetle konuştukları sitcom'ları izliyorlar." Ayrıca Protestan etik artık günümüzde bilişim teknolojilerindeki gelişim ile boş vakit kazandırmanın aksine boş vakitleri kısa iş nöbetleriyle dolduruyor ve aciliyet kültürü oluşturuyor.

Hacker çalışma etiğinde ise çalışma eğlenceli hale getirilip, çalışırken başka işlerle vakit geçirebilme, kendine vakit ayırma, vakti kendi kendine optimize edebilme özgürlüğü ve görev merkezli ve zaman merkezli çalışma önem kazanmaktadır.

Protestan ve hacker etikleri yaratıcılık üzerinde de çatışmaktadır. Protestan etik, yetişkinlerin kendi hayatlarını yönetecek kadar olgun olmadıklarını kabul eden bir kültürdür. Hacker etiği ise birey değerinin ve özgürlüğünün çalışma adına sınırlanmasına karşıdır.

Para Etiği

Protestan etiğinde hem para hem iş mutlak amaç olarak gösterilir. Özellikle son dönemde iş ve sermaye arasındaki denge sermaye yönüne kaymıştır. Bilginin patentler ve lisanslar ile aşırı korunmaya başlanmış olması bilgi hapishaneleri oluşturmuştur.

Hacker etiği ise bilginin açık olmasını savunur.(Copyleft). Protestan etiğine göre sadece çalışanlar vatandaş olarak sayılır. Motivasyon budur ve hayatını kazanmak toplumsal olarak belirlenmiş bir hayat tarzına sahip olmaktır. Hackerlar için ise benzerleri arasında kabul görmek önemlidir. Bu da ancak bir tutkunun sonunda ortaya çıkabilir. Raymond: "Ortak inanın aksine hackerlar diğer insanlardan daha toplumsaldır." şeklinde ifade eder. Stallman, serbest piyasa ekonomisine şu şekilde bir eleştiri getirir: "Rekabetin bilgiyi elde tutmayla / kapatmayla sağlanmayacağı bir piyasa mümkün mü?". Hacker para etiği aslında, "kâr arayışını rasyonel ve sistematik biçimde yapan" (Weber'in günümüze hâlâ uyan, eski kapitalizmin ruhunu betimlemesi) yeni ekonominin hükmeden tavrına; hacker'ın yarattıklarını kullanmaları, özgürce test etmeleri ve daha da geliştirmeleri için başkalarına verdiği açık model ile meydan okuyor.

Hacker Öğrenme Modeli

● Açık Akademik Model: Hacker öğrenim modelinin asıl gücü, hacker'ın öğrenirken aslında diğerlerine de öğretmesidir. Bir hacker, bir programın kaynak kodu üzerinde çalıştığında, genellikle onu geliştirir ve başkaları da onun çalışmasından faydalanır. Bir hacker, Net'teki bilgi

kaynaklarını kontrol ettiğinde, genellikle kendi tecrübesinden edindiği yardımcı bilgileri de ekler
● Net Akademisi
● Toplumsal Model: Bireylerin doğrudan işbirliğinin "fiziksel gerçekliğinde" ne kadar harika işler çıkarabileceğidir.

Netiket ve Netik

Hackerlar için ağda (nette) ifade özgürlüğü, mahremiyet ve bireysel hareket edebilme çok önemlidir. EFF (Electronic Frontier Foundation) bu konuda önemli çalışmalar yapan bir örgüttür. EFF kendisini "bilgisayarlar ve internet alanında, konuşma ve mahremiyet dahil olmak üzere, temel vatandaşlık haklarını koruyarak halk yararına çalışan, kâr etmeyen, partizan olmayan bir organizasyon" olarak tanımlar. Yazar, netik hakları ve özgürlüğü ile ilgili Kosova Savaşı'nda, Sırpların uygulamış olduğu baskıları güzel birer örnek olarak kullanmaktadır.

Enformasyonculuğun ruhu ise Castells'in sözleriyle, "özprogramlama yapabilen" ve "kendini tekrar eğiterek teknoloji, talep ve işletme değişimin hızını artırdıkça; yeni bilgi kaynaklarına, yeni oluşumlara ve yeni işlere adapte olma yeteneğine" sahiptir. Bilgi çağında, neredeyse tüm bilgiler çok çabuk eskir; bu nedenle özprogramlama yapabilenlerin, değişen projelerin yenilenen zorluklarıyla başa çıkabilmeleri için, uzmanlıklarını sürekli tekrar programlamaları gerekir.

Kişisel Gelişim

Protestan etiğine göre kişisel gelişimin temelleri belirleyicilik, zamanda optimumun yakalanması, esneklik, istikrar, çalışkanlık, para ekonomisi, neticenin sorumluluğunu üstlenme şeklindedir. Para network toplumunun yönetici ruhunun en üst değeri yada hedefidir. Network toplumunda birey kişisel gelişim ile network girişimlerinde başarılı çalışanlar olurlar. Ağ (Network) etiği ise internet kullanımında ırk, renk, cinsiyet, dil, din, politik ya da diğer fikirler, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, soy veya diğer bir konum üzerinden ayrımcılık yapılmayacaktır şeklinde ifade edilir ve duyarlı olunarak insanlar, egoist ekonomiden gelen olanakları, onun tarafından sömürülenlere yönlendirebilmelidir. Hacker etiğinde kişisel gelişim de tutku, mutluluk, çalışma etiği, para yerine toplumsal değer ve açıklık, etkinlik ve duyarlılık bulunur.

Yazar hakkında:

Prof. Dr. Pekka Himanen, enformasyon çağı üzerine araştırmalarıyla tanınan ve kitapları 20 dile çevrilen bir filozoftur. Himanen, şu anda Helsinki Sanat ve Tasarım Üniversitesi, Oxford Üniversitesi ve Helsinki Bilişim Teknolojileri Enstitüsünde dersler vermektedir.

Kitap detayları:

Ayrıntı Yayınları / İnceleme Dizisi, Özgün Dili: İngilizce, Özgün Adı: The Hacker Ethic, Çevirmen: Şebnem Kaptan, Ocak 2005, 188 sayfa, ISBN: 975539438-9